

Kohtulahendite kogumik

EUROOPA KOHTU OTSUS (esimene koda)

21. veebruar 2013*

Määrus (EÜ) nr 1206/2001 — Koostöö tõendite kogumisel tsiviil- ja kaubandusajades —
Tõendite vahetu kogumine — Eksperdi määramine — Ülesanne, mis tuleb täita osaliselt
eelotsusetaotluse esitanud kohtu asukoha liikmesriigis ja osaliselt teises liikmesriigis

Kohtuasjas C-332/11,

mille ese on ELTL artikli 267 alusel Hof van Cassatie (Belgia) 27. mai 2011. aasta otsusega esitatud
eelotsusetaotlus, mis saabus Euroopa Kohtusse 30. juunil 2011, menetluses

ProRail BV

versus

Xpedys NV,

FAG Kugelfischer GmbH,

DB Schenker Rail Nederland NV,

Nationale Maatschappij der Belgische Spoorwegen NV,

EUROOPA KOHUS (esimene koda),

koosseisus: koja president A. Tizzano, kohtunikud A. Borg Barthet, M. Ilešič (ettekandja), J.-J. Kasel ja
M. Berger,

kohtujurist: N. Jääskinen,

kohtusekretär: A. Calot Escobar,

arvestades kirjalikku menetlust,

arvestades kirjalikke seisukohti, mille esitasid:

— ProRail BV, esindaja: *advocaat* S. Van Moorlegheem,

— Xpedys NV, DB Schenker Rail Nederland NV ja Nationale Maatschappij der Belgische
Spoorwegen NV, esindaja: *advocaat* M. Godfroid,

— Belgia valitsus, esindajad: J.-C. Halleux ja T. Materne,

* Kohtumenetluse keel: hollandi.

— Tšehhi valitsus, esindajad: M. Smolek ja J. Vlácil,
— Saksamaa valitsus, esindaja: K. Petersen,
— Portugali valitsus, esindaja: L. Inez Fernandes,
— Šveitsi valitsus, esindaja: D. Klingele,
— Euroopa Komisjon, esindaja: A-M. Rouchaud-Joët ja R. Troosters,
olles 6. septembri 2012. aasta kohtuistungil ära kuulanud kohtujuristi ettepaneku,
on teinud järgmise

otsuse

- 1 Eelotsusetaotlus puudutab nõukogu 28. mai 2001. aasta määruse (EÜ) nr 1206/2001 liikmesriikide kohtute vahelise koostöö kohta tõendite kogumisel tsiviil- ja kaubandusajades (EÜT L 174, lk 1; ELT eriväljaanne 19/04, lk 121) tõlgendamist.
- 2 Taotlus on esitatud ühelt poolt ProRail BV (edaspidi „ProRail”) ja teiselt poolt Xpedys NV (edaspidi „Xpedys”), FAG Kugelfischer GmbH (edaspidi „FAG”), DB Schenker Rail Nederland NV (edaspidi „DB Schenker”) ning Nationale Maatschappij der Belgische Spoorwegen NV (Belgia riiklik raudteeveo-ettevõtte; edaspidi „SNCB”) vahelises kohtuvaidluses pärast Belgiast Madalmaadesse sõitva rongiga toimunud õnnetust.

Õiguslik raamistik

Määrus (EÜ) nr 1206/2001

- 3 Määruse nr 1206/2001 põhjenduses 2 on märgitud, et „[s]iseturu nõuetekohaseks toimimiseks tuleks kohtutevahelist koostööd tõendite kogumisel tõhustada, eelkõige lihtsustada ja kiirendada”.
- 4 Selle määruse põhjendustes 6 ja 7 on märgitud:
„(6) Seni ei ole tõendite kogumise kohta kõikide liikmesriikide vahelist siduvat õigusakti. 18. märtsi 1970. aasta tsiviil- ja kaubandusajades välisriigis tõendite kogumise Haagi konventsiooni kohaldatakse ainult Euroopa Liidu 11 liikmesriigi suhtes.
(7) Kuna liikmesriigi kohtus päevakorras olevates tsiviil- ja kaubandusajades otsuse tegemiseks on tihti oluline koguda tõendeid mõnes teises liikmesriigis, ei või ühenduse tegevus piirduda [...] kohtu- ja kohtuväliste dokumentide edastamisega. Selleks tuleb jätkata liikmesriikide kohtute vahelise koostöö tõhustamist tõendite kogumisel.”
- 5 Nimetatud määruse põhjendus 15 on sõnastatud järgmiselt:
„Tõendite kogumise hõlbustamiseks peaks liikmesriigi kohtul kooskõlas selle liikmesriigi õigusaktidega olema võimalus koguda tõendeid vahetult mõnes teises liikmesriigis, kui viimane selle heaks kiidab, vastavalt tingimustele, mille on määranud taotluse saanud liikmesriigi keskasutus või pädev asutus.”

6 Määruse nr 1206/2001 artikkel 1 „Reguleerimisala” sätestab:

„1. Käesolevat määrust kohaldatakse tsiviil- ja kaubandusasjades, kui liikmesriigi kohus kooskõlas kõnealuse riigi õigusaktidega:

- a) palub teise liikmesriigi pädeval kohtul tõendeid koguda; või
- b) taotleb võimalust koguda tõendeid vahetult teises liikmesriigis.

2. Taotlust ei saa esitada selliste tõendite saamiseks, mis ei ole mõeldud kasutamiseks kas alustatud või kavandatavas kohtumenetluses.

3. Käesolevas määruses hõlmab mõiste „liikmesriigid” kõiki liikmesriike, välja arvatud Taani.”

7 Määruse nr 1206/2001 artikkel 3 „Keskasutus” sätestab:

„1. Iga liikmesriik määrab keskasutuse, kellel on järgmised ülesanded:

- a) anda kohtutele teavet;
- b) lahendada probleeme, mis võivad tekkida seoses taotlusega;
- c) edastada erandjuhtudel taotleva kohtu palvel taotlus pädevale kohtule.

2. Liitriigil, mitme õigussüsteemiga riigil ja autonoomsete territoriaalüksustega riigil on õigus määrata rohkem kui üks keskasutus.

3. Samuti määrab iga liikmesriik lõikes 1 nimetatud keskasutuse või ühe või mitu pädevat asutust, kes vastavalt artiklile 17 vastutavad taotluste suhtes otsuste tegemise eest.”

8 II peatükk, mis puudutab tõendite kogumiseks taotluste edastamist ja rahuldamist, sisaldab 3. jagu „Tõendite kogumine taotluse saanud kohtu poolt”, kuhu kuuluvad selle määruse artiklid 10–16.

9 Määruse nr 1206/2001 artikkel 10 „Üldsätted taotluse rahuldamise kohta” sätestab:

„1. Taotluse saanud kohus rahuldab taotluse viivitamata ja hiljemalt 90 päeva jooksul alates taotluse vastuvõtmisest.

2. Taotluse saanud kohus rahuldab taotluse vastavalt oma liikmesriigi õigusaktidele.

[...]”

10 Artikkel 17, mis reguleerib tõendite vahetut kogumist taotleva kohtu poolt, sätestab:

„1. Kui kohus taotleb tõendite kogumist vahetult mõnes teises liikmesriigis, esitab ta [...] taotluse selle riigi keskasutusele või pädevale asutusele, mis on nimetatud artikli 3 lõikes 3.

2. Tõendite vahetu kogumine on võimalik ainult siis, kui see toimub vabatahtlikult, ilma vajaduseta rakendada sunnimeetmeid.

Kui tõendite vahetu kogumine tähendab isiku ülekuulamist, teatab taotlev kohus kõnealusele isikule, et see toimub vabatahtlikkuse alusel.

3. Tõendite kogumise korraldab kohtuametnik või mõni teine isik, näiteks ekspert, kes määratakse vastavalt taotleva kohtu liikmesriigi õigusaktidele.

4. 30 päeva jooksul alates taotluse saamisest teatab taotluse saanud kohtu liikmesriigi keskasutus või pädev asutus taotlevale kohtule [...], kas taotlus rahuldatakse ja kui vaja, siis milliste tingimuste kohaselt see kooskõlas selle liikmesriigi õigusaktidega toimub.

Keskasutus või pädev asutus võib eelkõige määrata tõendite kogumises osalema oma liikmesriigi kohtu, et tagada käesoleva artikli ja ettenähtud tingimuste nõutav kohaldamine.

Keskasutus või pädev asutus soodustavad sidetehnoloogia, näiteks video- ja telekonverentside kasutamist.

5. Keskasutus või pädev asutus võivad keelduda tõendite vahetust kogumisest ainult juhul, kui:

- a) taotlus ei kuulu artikli 1 kohaselt käesoleva määruse reguleerimisalasse; või
- b) taotlus ei sisalda kogu vajalikku artikli 4 kohast teavet; või
- c) taotletav tõendite vahetu kogumine on vastuolus tema liikmesriigi õiguse põhimõtetega.

6. Ilma et see piiraks lõike 4 kohaselt ettenähtud tingimuste kohaldamist, rahuldab taotlev kohus taotluse vastavalt oma liikmesriigi õigusaktidele.”

- 11 Määruse nr 1206/2001 artikli 21 lõige 2, mis reguleerib suhet liikmesriikide vaheliste seniste või tulevaste lepingute või kokkulepetega, sätestab:

„Käesolev määrus ei takista liikmesriike säilitamast või sõlmimast käesoleva määrusega kooskõlas olevaid lepinguid või kokkuleppeid kahe või enama liikmesriigi vahel, et tõendite kogumist veelgi hõlbustada.”

Määrus (EÜ) nr 44/2001

- 12 Nõukogu 22. detsembri 2000. aasta määruse (EÜ) nr 44/2001 kohtualluvuse ja kohtuotsuste täitmise kohta tsiviil- ja kaubandusajades (EÜT L 12, lk 1; ELT eriväljaanne 19/04, lk 42) artikkel 31 sätestab:

„Liikmesriigi kohtute kaudu võib taotleda selliseid ajutisi meetmeid, sealhulgas kaitsemeetmeid, mis on selle riigi seadustega ette nähtud, isegi juhul, kui teise liikmesriigi kohtud on käesoleva määruse kohaselt asja sisuliseks arutamiseks pädevad.”

- 13 Määruse 44/2001 III peatükk „Tunnustamine ja täitmine” sätestab artiklis 32:

„Käesoleva määruse kohaldamisel on otsus igasugune liikmesriigi kohtu lahend, sealhulgas dekreet, määrus, resolutsioon või täitemäärus, samuti kohtuametniku otsus kohtukulude kohta”.

- 14 Selle määruse artikli 33 lõige 1 sätestab:

„Liikmesriigis tehtud kohtuotsust tunnustatakse teistes liikmesriikides ühegi erimenetluse järgimist nõudmata”.

Põhikohtuasi ja eelotsuse küsimus

- 15 22. novembril 2008 sõitis Belgiast tulev ja Madalmaadesse suunduv kaubarong Amsterdami (Madalmaad) lähedal rööbastelt välja.
- 16 Selle õnnetuse tulemusena algatati nii Belgia kui ka Madalmaade kohtutes kohtumenetlused. Menetlus, mille algatas viimati nimetatud kohtutes ProRail asja sisuliseks uurimiseks ja mille eesmärk on saada Madalmaade raudteevõrgule tekitatud kahju eest hüvitist, ei ole käesoleva kohtuasja esemeks.
- 17 Põhikohtuasjas, milles Belgia kohtutelt taotletakse hagi tagamise menetluse alustamist, on poolteks ühelt poolt ProRail ja teiselt poolt neli teist äriühingut, mida eespool nimetatud õnnetus puudutab, nimelt Xpedys, FAG, DB Schenker ja SNCB.
- 18 ProRail on Utrechti (Madalmaad) asuv äriühing, mis haldab Madalmaade peamisi raudteeliine ning sõlmib raudteeinfrastruktuurile juurdepääsu lepinguid raudtee-ettevõtjatega, eelkõige äriühinguga DB Schenker.
- 19 DB Schenker, mille asukoht on samuti Utrechti, on eraõiguslik raudteeveo-ettevõtja, mille vagunipark koosneb vagunitest, mida ta esialgu rentis SNCB-lt, mis on avalik-õiguslik aktsiaselts asukohaga Brüsselis (Belgia).
- 20 DB Schenkeri ja SNCB sõnul võttis Xpedys, mille asukoht on Brüsselis, võttis alates 1. maist 2008 üle DB Schenkeri valduses olevate vagunite rendilepingu.
- 21 FAG, mille asukoht on Schweinfurtis (Saksamaa), toodab vaguniosi nagu teljed, teljelaagrid, -karbid ja -korpused.
- 22 Pärast õnnetust esitas DB Schenker 11. veebruaril 2009 Rechtbank van koophandel te Brusseli (Brüsseli kaubanduskohus) esimehele taotluse alustada hagi tagamise menetlust, milles osalevad Xpedys ja SNCB, kes on ühe osa avariiisse sattunud vagunite rendileandjad, eesmärgiga määrata ekspert. Menetlusse astusid ka ProRail ja FAG. Menetluse käigus palus ProRail nimetatud kohtul tunnistada eksperdi määramise nõue põhjendamatuks või kui ekspert määratakse, siis piirata tema ülesannet vagunitele tekitatud vigastuste tuvastamisega, mitte anda eksperdile ülesanne uurida kogu Madalmaade raudteevõrgustikku, ning kohustada viimast tegutsema vastavalt määrusele nr 1206/2001.
- 23 Rechtbank van koophandel te Brusseli esimees tunnistas 5. mai 2009. aasta määrusega DB Schenkeri taotluse põhjendatuks. Ta määras eksperdi ja piiritles tema ülesande ulatuse, mis tuli täita peamiselt Madalmaades. Ekspert pidi oma ülesande raames minema avariikohta Madalmaades ja kõikjale, kus ta saab koguda asjakohaseid tõendeid, et välja selgitada õnnetuse põhjus, vagunitele tekitatud vigastused ja kahju ulatus. Lisaks oli tema ülesanne teha kindlaks vagunite teatavate tehniliste osade tootja ja anda hinnang nende osade seisukorra, vagunite laadimise viisi ja tegeliku teljekoormuse kohta. Lõpuks pidi ekspert uurima ProRaili hallatavat raudteevõrku ja -infrastruktuuri ning esitama oma arvamuse, kas ja millisel määral võis ka see infrastruktuur olla õnnetuse põhjustajaks.
- 24 ProRail esitas selle määruse peale Hof van beroep te Brusselile (Brüsseli apellatsioonikohus) apellatsioonkaebuse, paludes esimese võimalusena tunnistada eksperdi määramine põhjendamatuks ja teise võimalusena piirata Belgia eksperdi ülesannet vagunitele tekitatud kahju tuvastamisega, kuivõrd seda saab teha Belgias, ning mitte lubada Madalmaade raudteevõrgu ja infrastruktuuri ekspertiisi ega pooltevahelist tasaarveldust, või – juhul, kui ekspert otsustatakse määrata – et viimane peab oma ülesande täitmisel Madalmaades järgima määruses nr 1206/2001 sätestatud menetlust.
- 25 Kuna Hof van beroep te Brussel jättis apellatsioonkaebuse põhjendamatuse tõttu rahuldamata, esitas ProRail kassatsioonkaebuse eelotsusetaotluse esitanud kohtule, viidates esiteks määruse nr 1206/2001 artiklite 1 ja 17 ja teiseks määruse nr 44/2001 artikli 31 rikkumisele.

- 26 Eelotsusetaotluse esitanud kohus küsib, kas siis, kui ühe liikmesriigi kohus taotleb tõendite kogumist – näiteks eksperdi läbiviidavat uurimist – vahetult teises liikmesriigis, tuleb vastavalt määruse nr 1206/2001 artiklitele 1 ja 17 sellelt teiselt riigilt taotleda eelnevat luba. Lisaks küsib eelotsusetaotluse esitanud kohus, kas käesolevas kohtuasjas on asjakohane määruse nr 44/2001 artikli 33 lõige 1, mille kohaselt tunnustatakse ühes liikmesriigis tehtud kohtuotsuseid teistes liikmesriikides ühegi menetluse järgimist nõudmata.
- 27 Neil asjaoludel otsustas Hof van Cassatie menetluse peatada ja esitada Euroopa Kohtule järgmise eelotsuse küsimuse:

„Kas [määruse nr 1206/2001] artiklit 1 ja artiklit 17 tuleb - võttes eelkõige arvesse liidu õigusnorme tsiviil- ja kaubandusajades tehtud kohtuotsuste tunnustamise ja täitmise kohta ja [määruse nr 44/2001] artikli 33 lõikes 1 väljendatud põhimõtet, mille kohaselt liikmesriigis tehtud kohtuotsust tunnustatakse teistes liikmesriikides ühegi erimenetluse järgimist nõudmata - tõlgendada nii, et kohus, kes määrab eksperdi läbiviidava kohtuliku uurimise, mille ülesannet tuleb täita osaliselt selles liikmesriigis, kus asub kohus, osaliselt aga ka mõnes teises liikmesriigis, peab enne viimati nimetatud osa vahetut täitmist üksnes ja eranditult kasutama määruse [nr 1206/2001] artiklis 17 kehtestatud menetlust, või tuleb neid sätteid tõlgendada nii, et selle riigi määratud eksperdile võib anda osaliselt mõnes muus Euroopa Liidu liikmesriigis täidetava uurimisülesande ka väljaspool määru nr 1206/2001] sätestatut?”

Eelotsuse küsimuse analüüs

Vastuvõetavus

- 28 Xpedys, DB Schenker ja SNCB leiavad, et eelotsusetaotlus ei ole vastuvõetav, kuna see on pelgalt hüpoteetiline ja põhikohtuasja lahendamise seisukohast asjakohatu, kuna määrus nr 1206/2001 ei ole käesolevas asjas kohaldatav.
- 29 Nad väidavad esiteks seda, et piiriülese ekspertiisi algatas üks vaidluse pool, mitte kohus, nagu seda nõuavad määruse nr 1206/2001 artiklid 1 ja 17. Seejärel, selle määruse artiklit 17 koostoimes selle määruse põhjendusega 7 kohaldatakse vaid siis, kui siseriiklikul kohtul tuleb teha sisuline otsus, mis aga antud juhul nii ei ole. Lisaks leiavad nad, et piiriülest ekspertiisi ei saa käsitada ühe liikmesriigi avaliku võimu teostamisena teise liikmesriigi territooriumil. Lõpuks, määruse nr 1206/2001 kohaldamine põhikohtuasjas oleks menetluse kestust pikendanud, mis on täielikus vastuolus selle määruse eesmärkidega, milleks on tõendite kogumise lihtsustamine ja kiirendamine.
- 30 Sellega seoses tuleb esmalt meeles pidada, et väljakujunenud kohtupraktika kohaselt on ELTL artikli 267 järgses menetluses, mis põhineb selgel siseriiklike kohtute ja Euroopa Kohtu ülesannete eristamisel, kohtuasja faktiliste asjaolude hindamine vaid siseriikliku kohtu pädevuses. Üksnes asja menetleval ja selle lahendamise eest vastutaval siseriiklikul kohtul on kohtuasja eripärasid arvesse võttes õigus hinnata eelotsuse vajalikkust asjas otsuse langetamiseks ning Euroopa Kohtule esitatavate küsimuste asjakohasust. Seega niipea, kui need küsimused puudutavad liidu õiguse tõlgendamist, peab Euroopa Kohus põhimõtteliselt otsuse tegema (vt eelkõige 12. aprilli 2005. aasta otsus kohtuasjas C-145/03: Keller, EKL 2005, lk I-2529, punkt 33; 11. septembri 2008. aasta otsus kohtuasjas C-11/07: Eckelkamp jt, EKL 2008, lk I-6845, punktid 27 ja 32, ja 25. oktoobri 2012. aasta otsus kohtuasjas C-553/11: Rintisch, punkt 15).
- 31 Seega saab Euroopa Kohus keelduda siseriikliku kohtu esitatud eelotsusetaotluse lahendamisest vaid siis, kui on ilmne, et taotletud liidu õiguse tõlgendusel ei ole mingit seost põhikohtuasja faktiliste asjaolude või esemega, või ka juhul, kui probleem on oletuslik või kui Euroopa Kohtule ei ole teada

talle esitatud küsimustele tarviliku vastuse andmiseks vajalikud faktilised või õiguslikud asjaolud (vt eelkõige 14. juuni 2012. aasta otsus kohtuasjas C-618/10: Banco Español de Crédito, punkt 77, ja eespool viidatud kohtuotsus Rintisch, punkt 16).

- 32 Seega tuleb sedastada, et antud juhul sellise olukorraga tegu ei ole.
- 33 Nimelt nähtub eelotsusetaotlusest selgelt, et määruse nr 1206/2001 artiklite 1 ja 17 tõlgendamine on põhikohtuasja lahendamiseks vajalik, kuna Hof van Cassatiele esitatud kassatsioonkaebus põhineb nende artiklite rikkumisel. Nii võimaldab nimetatud artiklitele Euroopa Kohtu antav tõlgendus eelotsusetaotluse esitanud kohtul mõista, kas nende artiklitega on vastuolus see, kui põhikohtuasjas käsitletav ekspertiis, mis tuleb osaliselt läbi viia teises liikmesriigis, määratakse ilma nimetatud määrusele tuginemata.
- 34 Mis aga puudutab eriti argumenti, mille kohaselt ei kuulu põhikohtuasi määruse nr 1206/2001 kohaldamisalasse, kuna tõendite kogumist ei määranud kohus omal algatusel, vaid ühe menetluspoole initsiatiivil, siis tuleb märkida, et nimetatud määruse artikli 1 lõikest 1 tulenevalt kohaldatakse seda määrust tsiviil- ja kaubandusajades, kui liikmesriigi kohus kooskõlas kõnealuse riigi õigusaktidega palub teise liikmesriigi pädeval kohtul tõendeid koguda või taotleb võimalust koguda tõendeid vahetult teises liikmesriigis, sealjuures ei oma tähtsust, kas algatus selleks tuleb ühelt menetluspoolelt või kohtult endalt.
- 35 Väite osas, et määruse nr 1206/2001 kohaldamine on hagi tagamise menetluse raames võimatu, tuleb tõdeda, et selle määruse artikli 1 lõike 2 kohaselt peab tõendite kogumise taotluse eesmärk olema selliste tõendite saamine, mis on mõeldud kasutamiseks kas alustatud või kavandatavas kohtumenetluses. Järelikult ei kohaldata nimetatud määrust mitte ainult sisulise menetluse raames, vaid ka hagi tagamise menetluses.
- 36 Lõpuks, mis puudutab väiteid, et selline ekspert, nagu on kõne all põhikohtuasjas, ei teosta avalikku võimu ja et määruse nr 1206/2001 kohaldamine kõnealuses menetluses pikendaks selle kestust, tuleb sedastada – nagu tegi kohtujurist oma ettepaneku punktis 32 –, et need väited kuuluvad käesoleva kohtuasja sisuliste küsimuste alla ja ei mõjuta seega selle taotluse vastuvõetavust.
- 37 Neil asjaoludel tuleb eelotsusetaotlus lugeda vastuvõetavaks.

Põhiküsimus

- 38 Eelotsusetaotluse esitanud kohus küsib sisuliselt seda, kas määruse nr 1206/2001 artikli 1 lõike 1 punkti b ja artiklit 17 koostoimes määruse nr 44/2001 artikli 33 lõikega 1 tuleb tõlgendada nii, et ühe liikmesriigi kohus, kes soovib, et eksperdile usaldatud tõendite kogumine toimuks teise liikmesriigi territooriumil, on kohustatud rakendama määruse nr 1206/2001 sätteid tõendite kogumise kohta selleks, et tal oleks võimalik määrata tõendite kogumine sellisel viisil.
- 39 Kõigepealt tuleb sedastada, et määruse nr 44/2001 artikkel 33 ei saa mõjutada eelotsuse küsimusele antavat vastust, kuna puudutab teises liikmesriigis asuvate tõendite kogumist ja mitte ühe liikmesriigi tehtud otsuse tunnustamist teises liikmesriigis. Järelikult tuleb nimetatud küsimusele vastamiseks piirduda määruse nr 1206/2001 artikli 1 lõike 1 punkti b ja artikli 17 tõlgendamisega.
- 40 Tuleb märkida, et määruse nr 1206/2001 artikli 1 lõike 1 punkti b kohaselt kohaldatakse seda tsiviil- ja kaubandusajades, kui liikmesriigi kohus kooskõlas kõnealuse riigi õigusaktidega taotleb võimalust koguda tõendeid vahetult teises liikmesriigis.

- 41 Tõendite vahetu kogumise tingimused on sätestatud selle määruse artiklis 17. Nimetatud artikli lõigete 1–4 kohaselt võib tõendeid vahetult koguda mõnes teises liikmesriigis selle riigi keskasutuse või pädeva asutuse eelneval loal. Nimetatud artikli lõike 3 kohaselt korraldab tõendite kogumise kohtuametnik või mõni teine isik, näiteks ekspert, kes määratakse vastavalt taotleva kohtu liikmesriigi õigusaktidele.
- 42 Siinkohal tuleb kõigepealt meenutada, et määrus nr 1206/2001 on põhimõtteliselt kohaldatav üksnes olukorras, kus liikmesriigi kohus on otsustanud tõendeid koguda vastavalt ühele selles määruses ette nähtud viisile, mille puhul on tal kohustus järgida nende viiside kohta sätestatud menetlusi (6. septembri 2012. aasta otsus kohtuasjas C-170/11: Lippens jt, punkt 28).
- 43 Järgnevalt tuleb meenutada, et määruse nr 1206/2001 põhjenduste 2, 7, 8, 10 ja 11 kohaselt on määruse eesmärk koguda tõendeid piiriüleses kontekstis lihtsalt, kiiresti ja tõhusalt. Ühe liikmesriigi kohtu tõendite kogumine teises liikmesriigis ei peaks siseriiklikku menetluse kestust pikendama. Seetõttu on nimetatud määruses kehtestatud kord, mida rakendatakse kõikides liikmesriikides – välja arvatud Taani Kuningriigis – kõrvaldamaks selles valdkonnas esile kerkida võivaid takistusi (vt 17. veebruari 2011. aasta otsus kohtuasjas C-283/09: Weryński, EKL 2011, lk I-601, punkt 62, ja eespool viidatud kohtuotsus Lippens jt, punkt 29).
- 44 Lisaks on kohtujurist oma ettepaneku punktis 62 leidnud, et see määrus mitte ei piira teises liikmesriigis asuvate tõendite kogumise võimalusi, vaid tugevdab neid võimalusi, soodustades nende kohtute koostööd selles valdkonnas.
- 45 Seega ei vasta nendele eesmärkidele määruse nr 1206/2001 artikli 1 lõike 1 punkti b ja artikli 17 tõlgendus, mille kohaselt ühe liikmesriigi kohus on kohustatud iga ekspertiisi korral, mis tuleb vahetult teha liikmesriigis, tegutsema vastavalt nendes artiklites ette nähtud tõendite kogumise viisile. Nimelt võib sellise ekspertiisi määranud kohtu jaoks osutuda teatud asjaoludel tunduvalt tõhusamaks ja kiiremaks see, kui tõendite kogumine toimub nimetatud määrusele tuginemata.
- 46 Lõpuks kinnitab tõlgendust, mille kohaselt ei reguleerita määrusega nr 1206/2001 piiriülest tõendite kogumist ammendavalt, vaid selle eesmärk on üksnes hõlbustada sellist tõendite kogumist, lubades kasutada teisi sama eesmärgiga vahendeid, määruse nr 1206/2001 artikli 21 lõige 2, mis näeb sõnaselgelt ette liikmesriikidevahelised selle määrusega kooskõlas olevad lepingud või kokkulepped tõendite kogumise hõlbustamiseks (vt eespool viidatud kohtuotsus Lippens jt, punkt 33).
- 47 Sellegipoolest tuleb täpsustada, et juhul kui ühe liikmesriigi kohtu määratud ekspert peab minema talle usaldatud ülesande raames tõendite kogumiseks teise liikmesriiki, võib ta teatud asjaoludel selles teises liikmesriigis täita avalikku võimu ülesannet, eriti siis, kui tegu on ekspertiisiga kohtades, mis on seotud sellise võimu teostamisega, või kohtadega, kuhu juurdepääs või muu sekkumine on selles liikmesriigis keelatud või lubatud vaid volitatud isikutele.
- 48 Neil asjaoludel, välja arvatud juhul, kui kohus, mis soovib määrata piiriülese ekspertiisi, ei loobu nimetatud tõendi kogumisest ja kui liikmesriikide vahel puudub leping või kokkulepe määruse 1206/2001 artikli 21 lõike 2 mõttes, on selle määruse artikli 1 lõike 1 punktis b ja artiklis 17 sätestatud tõendi kogumise viis ainus, mis lubab ühe liikmesriigi kohtul teha ekspertiisi vahetult teises liikmesriigis.
- 49 Eelnevast tuleneb, et siseriiklik kohus, kes soovib määrata ekspertiisi, mida tuleb teostada teise liikmesriigi territooriumil, ei pea tingimata kasutama määruse nr 1206/2001 artikli 1 lõike 1 punktis b ja artiklis 17 ette nähtud tõendite kogumise viisi.

- 50 Sellist tõlgendust ei sea kahtluse alla ka nimetatud määruse saamislooga seotud argumendid, eelkõige asjaolu, et sellesse määrusse ei võetud üle ettepanekut lisada säte, mis näeks piiriülese ekspertiisi korral otseselt ette võimaluse, et liikmesriigi kohus määrab eksperdi vahetult, ilma et teine liikmesriik annaks selle kohta eelnevalt loa või teavet.
- 51 Seda sätet tuleb mõista määruse nr 1206/2001 esialgse ettepaneku kontekstis, mis nägi ette vaid ühe tõendite kogumise viisi, nimelt tõendite kogumine taotluse saanud teise liikmesriigi kohtu poolt. Kuna nimetatud säte ei võimalda ekspertiisi teostamist teise liikmesriigi kohtul, on see ühtlasi ainsa tõendite kogumise viisi erand. Seega ei tähenda asjaolu, et määru nr 1206/2001 selline säte puudub, et siseriiklik kohus, mis määrab piiriülese ekspertiisi, oleks süstemaatiliselt kohustatud rakendama nimetatud määru nr 1206/2001 ette nähtud tõendite kogumise viise.
- 52 Erinevalt sellest, mida väidab ProRail, ei sea seda tõlgendust kahtluse alla ka Euroopa Kohtu tõdemus 28. aprilli 2005. aasta otsuse C-104/03: St. Paul Dairy (EKL 2005, lk I-3481) punktis 23, milles ta leidis, et sellistel asjaoludel, nagu esinesid kohtuasjas, milles see lahend tehti, võib niisugust tunnistaja ülekuulamise taotlust kasutada vahendina selleks, et mitte alluda määruse nr 1206/2001 eeskirjadele, mis kehtivad samadel tagatistel ning sama mõjuga kõigi sellele kohtule alluvate isikute suhtes ühe osalisriigi kohtu taotluse – et teise osalisriigi kohus koguks tõendeid – edastamisel ja rahuldamisel.
- 53 Nagu Euroopa Kohus on juba otsustanud, tuleb sellist tõdemust mõista nimetatud kohtuotsuse aluseks olnud asjaolude taustal, milles ühe poole esitatud taotlust, mis saadeti tunnistaja ülekuulamiseks eeltõendamismenetluses otse tunnistaja elukohajärgsele liikmesriigi kohtule, kellel puudus aga pädevus kohtuasja sisuliselt lahendada, saab seega tõhusalt kasutada määruse nr 1206/2001 eeskirjadest kõrvale hoidumiseks, kuna see võib jätta pädeva kohtu, kellele see taotlus tuleks esitada, ilma võimalusest kuulata nimetatud tunnistaja üle vastavalt nimetatud määru nr 1206/2001 sätestatud eeskirjadele (vt eespool viidatud kohtuotsus Lippens jt, punkt 36). Seevastu eristuvad käesoleva kohtuasja asjaolud nendest, mis olid kõne all kohtuasjas, milles tehti eespool viidatud otsus St. Paul Dairy, kuna taotletavad tõendid asuvad suures osas teises liikmesriigis kui see, kus asub asia menetlev kohus, mis annab viimasele võimaluse kohaldada määru nr 1206/2001.
- 54 Eelnevaid kaalutlusi arvesse võttes tuleb eelotsuse küsimusele vastata, et määruse nr 1206/2001 artikli 1 lõike 1 punkti b ja artiklit 17 tuleb tõlgendada nii, et ühe liikmesriigi kohus, kes soovib, et eksperdile usaldatud tõendite kogumine toimuks teise liikmesriigi territooriumil, ei ole tingimata kohustatud rakendama neid sätteid tõendite kogumise kohta selleks, et tal oleks võimalik määrata tõendite kogumine sellisel viisil.

Kohtukulud

- 55 Kuna põhikohtuasja poolte jaoks on käesolev menetlus eelotsusetaotluse esitanud kohtus poolelioleva asja üks staadium, otsustab kohtukulude jaotuse siseriiklik kohus. Euroopa Kohtule seisukohtade esitamisega seotud kulusid, välja arvatud poolte kohtukulud, ei hüvitata.

Esitatud põhjendustest lähtudes Euroopa Kohus (esimene koda) otsustab:

Nõukogu 28. mai 2001. aasta määruse (EÜ) nr 1206/2001 liikmesriikide kohtute vahelise koostöö kohta tõendite kogumisel tsiviil- ja kaubandusajades artikli 1 lõike 1 punkti b ja artiklit 17 tuleb tõlgendada nii, et ühe liikmesriigi kohus, kes soovib, et eksperdile usaldatud tõendite kogumine toimuks teise liikmesriigi territooriumil, ei ole tingimata kohustatud rakendama neid sätteid tõendite kogumise kohta selleks, et tal oleks võimalik määrata tõendite kogumine sellisel viisil.

Allkirjad